

„Tehetség, szorgalom, hivatás”

Tanulmánykötet

Kézirat lezárva: 2021. június 25.

"Tehetség, szorgalom, hivatás"

Kiadja:
a Magyar Rendészettudományi Társaság
Vám- és Pénzügyőri Tagozata

Szerkesztette:
Csaba Zágon és
Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes

Felelős kiadó:
Szabó Andrea

ISBN: 978-615-81879-0-9

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalomjegyzék

Szerzők.....	7
Lektorok.....	11
Lectori Salutem!.....	13

Tanulmányok

Christián László - Lippai Zsolt: Kakukktojás vagy új rendészeti alappillér?	17
Gonda Éva: Az Europol hospitáció hasznosítása a pénzügyi nyomozók képzése terén	31
Kakócz Krisztián – Vedó Attila: A toloncolás szabály- és szervezetrendszere a második világháború előtt.....	43
Kovács Gábor: A vezetői kompetenciák fejlesztésének lehetőségei a Rendészettudományi Kar hallgatóinak körében	57
Magasvári Adrienn: Egy új jogviszony „születése” – az adó- és vámhatósági szolgálati jogviszony vizsgálata	69
Molnár Katalin: Mi harminc? Tudománymetria helyett – Szerzőtársas játék.....	87
Nyeste Péter: A modern bűnügyi hírszerzés modelljeinek fejlődése	103
Pajor Andrea: Adóigazgatási tisztviselők képzése	115
Sallai János - Borszéki Judit: Egy megvalósítható utópia? Közös munkanyelv keresése a nemzetközi rendőri együttműködés kezdetén.....	129
Suba László: Nyelvhelyesség a közszférában: Létkérdés vagy úri huncutság?	143
Szabó Andrea - Hájer Tamara: A vámfelsőoktatás uniós elismerési eljárásának elemei.....	153
Szlify Gábor: Okos adózás, okos adóigazgatás – Minden ami okos, de mit is jelent pontosan?	181

Kutatási eredmények

Balla József - Kiss Lajos: A rendvédelmi szervező szakirányú továbbképzési szak indításának legfontosabb tapasztalatai.....	197
Borzán Anita - Szekeres Bernadett: A digitalizáció hatása a gazdasági szakismeretek és a számvitel oktatására.....	211
Duchon Jenő: Tanulási stílus és játékos típus összevetése felnőttéknél, az oktatási folyamat játékosítása céljából	223
Erdős Ákos - Somogyi Ágnes: Koffeinhasználat és koffeinhasználati zavar vizsgálata rendészeti hallgatók körében	237
Halasi Nóra: Feltáró kutatás a hivatástudat és motiváció jelentőségének vizsgálatára, a Hajdú-Bihar Megyei Adó- és Vámigazgatóság személyi állományának összefüggésében	251

Szabó Andrea* - Hájer Tamara*: A vámfelsőoktatás uniós elismerési eljárásának elemei

Absztrakt

A tanulmány célja, hogy átfogó képet adjon az EU Adóügyi és Vám Főigazgatósága által kezdeményezett elismerési eljárásról, az uniós vámügyi felsőoktatási képzések területén. Tekintettel arra, hogy jelenleg a harmadik pályázati periódus zajlik, így az uniós képzési kerettanterveket, az elismerésben részesített további felsőoktatási példákkal is kiegészítjük 2021-ben. Igyekeztünk a kutatás során valamennyi kerettantervhez illeszkedő képzést találni, kiemelt helyet szentelve a hazai vám- és pénzügyőri szakiránynak. Az Európai Unióban alkalmazott egységes vámjogi szabályozás és az egységes vámtarifa alkalmazása megkönnyíti a kereskedést harmadik országokkal, a vámhatóságok működése pedig a bevételszerző funkciója mellett, védelmet biztosít az állampolgároknak. Ez a gyakorlatban úgy valósul meg, hogy az uniós tagállamok vámhatóságai összehangolják a tevékenységeiket, mintha egyetlen szervezet lennének. Ehhez szükséges az is, hogy a vámhatóságok ismerjék és alkalmazzák az EU vámkompetencia keretrendszerét, és ha lehetőségük van rá, a képzéseiket a kompetencia keretrendszerre épülő kerettanterveknek megfelelően alakítsák ki.

Kulcsszavak: *vámkompetencia, kerettanterv, alapképzés, mesterképzés, vámfelsőoktatás*

Abstract

The study aims to provide a comprehensive picture of the recognition process initiated by the EU Directorate-General for Taxation and Customs in customs higher education in the EU. Given that the third application period is currently underway, the EU training framework curricula will be supplemented with additional recognized examples of higher education programmes in 2021. In the research, we tried to find training that fit all the framework curricula, devoting a special place to the Hungarian customs and finance specialization. The common customs legislation and the Common Customs Tariff in the European Union facilitate trade with third countries. The operation of customs authorities, in addition to their revenue-generating function, protects citizens. In practice, this is conducted by the customs authorities of the EU Member States, where they act in a coordinated manner as if they were a single organization. This joint operation mode also requires customs authorities to be familiar with and apply the EU customs competence framework and, where possible, to develop their training by the framework curricula based on the competence framework.

Keywords: *Customs Competency, Reference Training Programme, Bachelor Training, Master Training, Customs Higher Education*

* Szabó Andrea, Dr., PhD., tanszékvezető egyetemi docens, pénzügyőr ezredes, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Vám- és Pénzügyőri Tanszék, <https://orcid.org/0000-0002-8224-4089>, szabo.andrea@uni-nke.hu

* Hájer Tamara, pénzügyőr hadnagy, nyomozó, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, <https://orcid.org/0000-0001-7962-9503>, hajertami@gmail.com

A vámügyi kompetencia rendszer és a vámügyi felsőoktatás meghatározása – forráskutatás

A kompetencia fogalmát, tartalmi elemeit és különböző modelleket⁴⁰⁵ ismerhetünk meg a szakirodalomból. Kiválasztva Spencer és Spencer által meghatározott kompetencia fogalmat, akkor azt látjuk, hogy egy személyhez kapcsolódó alapvető jellemzők, amelyek okozati kapcsolatban állnak a hatékony teljesítményével.⁴⁰⁶

A kompetencia összetevői többek között az ismeretek, tudás (olyan információk, amelyek valamely speciális szakterületre, munkakörre vonatkoznak); jártasságok, készségek, képességek; szociális szerepek és értékek, amelyeket a személy fontosnak ítél; énkép (amilyennek az egyén látja magát); személyiségvonások (személyes fizikai és pszichikai jellemzők); motivációk, amelyek az egyént cselekvésre, célok elérésére ösztönzik.⁴⁰⁷

Az unión belüli vámszakmai képzések további egységesítésének szem előtt tartásával az Európai Unió Adóügyi és Vám Főigazgatósága⁴⁰⁸ (DG TAXUD) létrehozta az EU Vámügyi Kompetencia Keretrendszerét, valamint a hozzá tartozó, annak kiegészítéseként szolgáló európai vámügyi képzési tantervet.⁴⁰⁹

A projekt a Dublin-stratégián alapszik, ami az EU vámszervei számára egy közös stratégiai teljesítményfejlesztő keretrendszer. Ebből kifolyólag, közös képzési és oktatási keretrendszert állít fel a világszínvonalú vámügyi szolgáltatások érdekében. Meghatározza, hogy melyek azok a képességek és mi az a tudás, amelyre a vámügyi területen dolgozó szakembereknek szükségük van. 2011-ben egy kutatást végeztek az Európai Unió által koordinált vám-oktatási program megvalósíthatóságának minősítésére. A megvalósíthatósági tanulmány véglegesítését követően arra az álláspontra jutottak, hogy egy közös, a vámszakma elsajátítására és folyamatos fejlődésére kialakított keretrendszer meghatározó lépés lenne a fejlettebb vámügyi tevékenységek és magasabb szervezeti produktivitás eléréséhez.

Ennek eredményeképpen hozták létre az EU-s vámkompetencia keretrendszert, melynek célja a vámigazgatás és vámszolgálatok teljesítményi szintjének emelése, valamint Európán belül egy közös alap létrehozása, amely origójaként szolgálhat az Európai Unió által irányított vám-képzési programokhoz. Az EU vámügyi oktatási tanterve adaptálható és felhasználható a specifikus célcsoportok speciális oktatási tervének kidolgozásához, a kompetencia keretrendszeren belül meghatározott képzettségeknek megfelelően. Maga a tanterv egy közös, az unió tagállamai részére létrehozott, vámügyi tudásbázis kidolgozására fókuszál,

⁴⁰⁵ SZABÓ Szilvia: Kompetenciaalapú emberierőforrás-gazdálkodás. Második, hatályosított kiadás. Nemzeti Közszerológati Egyetem; Közigazgatási Továbbképzési Intézet. Budapest, 2020. pp. 7-22. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15664/Kompetenciaalapu%20emberieroforras-gazdalkodas.pdf> (Letöltve: 2021.06.04.)

⁴⁰⁶ SPENCER, Lyle M. Jr. – SPENCER, Signe M.: Competence at work. Wiley, New York. 1993.

⁴⁰⁷ MOHÁCSI Gabriella: Kompetencia modell nemzetközi környezetben. 1–2. rész. *Humánpolitikai Szemle*. 7. évf. 11–12. sz. 1996. pp. 3–15.

⁴⁰⁸ DG TAXUD – Directorate-General Taxation and Customs Union https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs_en (Letöltve: 2021. 05. 29.)

⁴⁰⁹ EC: CustComp^{eu} – EU Customs Competency Framework https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en (Letöltve: 2021. 05. 29.)

ezáltal támogatja a korszerűbb és következetesebb vámtevékenységeket és a szervezeti hatékonyságot.⁴¹⁰

Az uniós források egyfajta szakmai háttéranyagként foglalkoznak a témával, így a vámügyi kompetenciarendszerrel⁴¹¹, a vámügyi képzési tervvel⁴¹² (alap és mesterképzés, továbbá előbbieken belüli modulokra kidolgozva), és a kompetencia szótárral.⁴¹³

Az Európai Unió területén nem csak a vámügyi képzés, hanem a rendőri felsőoktatásban is egységesülési folyamat zajlik. Publikációiban ezt mutatja be Fórizs Sándor.⁴¹⁴

Az egyes rendészeti képzést folytató intézmények törekvései mellett uniós ügynökségek, így az Európai Unió Bűnüldözési Képzési Ügynöksége (CEPOL) és az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség (FRONTEX) is, hasonlóan a DG TAXUD-hoz, uniós tudásanyagot nyugvó, egységes felkészítést folytat a rendészet területén.⁴¹⁵ A FRONTEX 2012-ben alkotta meg a határőr ágazati/szektorális képesítési keretrendszert (Sectoral Qualifications Framework for Border Guarding)⁴¹⁶, amely a nemzeti képzési rendszerek közötti eltéréseket ellensúlyozandó, az oktatás és képzés tekintetében biztosítja az összehasonlíthatóságot és a közös nyelvezetet. A 4–8. EKKR (Európai Képesítési Keretrendszer) szintig magában foglalja az EU egész területén a határigazgatás terén folytatott tanulmányok teljes körét lefedő tanulási eredményeket és szakmai kompetenciákat, és közös, átfogó hivatkozási keretet kínál a határbiztonság és határigazgatás terén folyó szakmai és tudományos oktatáshoz és képzéshez.⁴¹⁷ A CEPOL pedig a tagállamok rendvédelmi szervei számára szervezett szakmai szemináriumok és tréningek mellett 2015-ben elindította a Rendészet az Európai Unióban című akkreditált mesterképzését.

⁴¹⁰ Európai Bizottság: Az EU vámügyi oktatási tanterve https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en#heading_2 (Letöltve: 2021. 05. 29.)

⁴¹¹ EC: CustCompeu – EU Customs Competency Framework https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en (Letöltve: 2021. 05. 29.)

⁴¹² Európai Bizottság: Az EU vámügyi oktatási tanterve https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en#heading_2 (Letöltve: 2021. 05. 29.)

⁴¹³ EC: EU Customs Competency Framework. Competencies Dictionary. Brussels, 2014. pp. 5-6.

⁴¹⁴ FÓRIZS Sándor: Rendőri képzési modellek Németországban. *Határrendészeti Tanulmányok*. 13 (1) 2016. pp. 37-50.; FÓRIZS Sándor: A Cseh Rendőr Akadémia. *Magyar Rendészet*. 2011/3. szám. pp. 43-52.; FÓRIZS Sándor: Az osztrák rendőrtiszt-képzés. *Magyar Rendészet*. 2011/2. szám. pp. 105-112.; FÓRIZS Sándor: A Szlovák Köztársaság rendőrtiszt főiskolája. *Magyar Rendészet*. 2011/1. szám. pp. 103-108.

⁴¹⁵ SZABÓ Andrea: Training opportunities in law enforcement (CEPOL, MEPA, FRONTEX). In: ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes – SZABÓ Andrea (szerk.): *Az adó- és vámügyi szolgáltatások aktuális kihívásai*. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2015. pp. 177-196.; SZABÓ Andrea: Változások és új irányok az Európai Rendőrákadémia jövőjében. In: HAUZINGER Zoltán – VERHŐCZKI János (szerk.): *Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére*. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2012. pp. 273-286.

⁴¹⁶ Frontex: Sectoral Qualifications Framework for Border Guarding VOL.I.; Frontex, Warsaw, 122. p.; Frontex: Sectoral Qualifications Framework for Border Guarding VOL.II.; Frontex, Warsaw, 49 p.

⁴¹⁷ BORSZÉKI Judit: Képzési és kimeneti követelmények (KKK), tanulási eredmény alapú tantervfejlesztés, 21. századi kompetenciák a rendészeti felsőoktatásban. *Beliügyi Szemle 2021/5*. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.3>; BORSZÉKI Judit: Training Border Policing Experts in English for Specific Purposes (ESP): Uniform Trends in EU Member States. In: KALJULA, Diana (szerk.) *Sisekaitseakadeemia Teadusartiklid: Valikkogu*, Tallinn, 2016.; KISS Lajos: A határrendészeti képzés fejlődési vonalai a schengeni térségben. Doktori (PhD) értekezés, NKE, Bp. 2015. pp. 55-65. <https://doi.org/10.17625/NKE.2015.016>; KISS Lajos: Hova indultunk és hova jutottunk? A schengeni eszmétől a Frontexig. In: Hautzinger Zoltán - Gaál Gyula (szerk.): *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVII*. Pécs, 2016. pp. 127-132.; KISS Lajos: A Frontex alapszintű képzési programjának bemutatása és hatása az alapszintű határrendészeti képzésre; In: Hautzinger Zoltán, Gaál Gyula (szerk.); *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények IX.*; Pécs; 2008. pp. 335-341.

A vámügyi kompetencia keretrendszerrel és a vámügyi felsőoktatás elemzésével, továbbá az ehhez kapcsolódó uniós elismerési eljárás bemutatásával számos hazai és nemzetközi forrás is foglalkozik. Komplex módon elemzi Csaba – Dézsi – Szabó (2020)⁴¹⁸ a vámügyi kompetencia keretrendszer az uniós elismerési eljárás első pályázati ciklusát, valamint az ezt lefedő bolognai rendszert.

Magasvári (2020)⁴¹⁹ a pénzügyőri hivatás egyik fontos hivatásbéli ismérveként a képzést, ezen belül is az egyetemi képzést fogalmazza meg, amely Magyarországon, ahogy azt Szabó több tanulmányában is bemutatja⁴²⁰, a pénzügyőrök esetében meg is valósul.

Erdős (2018)⁴²¹ a kutatásában a vámfelsőoktatást/rendészeti képzést választók irányultságát, pályaválasztásuk okait és a pénzügyőri pályával kapcsolatos előzetes ismereteit vizsgálta.

Az uniós vámfelsőoktatásról egyfajta kitekintést nyújt Szabó (2014)⁴²² doktori értekezésének több fejezete, amelyek a hazai, a finn, a német és az eszt képzés elemzésével is foglalkozik. A szerző 2016-ban megjelent tanulmánya⁴²³ a lehetséges nemzetközi/uniós együttműködések meglévő és lehetséges jövőbeni eseteinek áttekintésére vállalkozott, így az Erasmus mobilitási program, a CEPOL csereprogram, nemzetközi konferenciák, illetve nemzetközi kutatási projektek megteremtése. Szabó (2017) a bolognai folyamat és a bolognai célkitűzések elemzésével és vámfelsőoktatás terén való megvalósulásuk lehetséges módjainak bemutatásával is foglalkozott.⁴²⁴

Gellert (2012)⁴²⁵ a német vámhatóság által fenntartott és támogatott vámügyi képzéseket elemzi, a szakmai képzésektől (Plessow és Sigmaringen) a vámügyi felsőoktatásig (Münster).

⁴¹⁸ CSABA ZÁGON et al.: Kompetenciaalapú vámügyi felsőoktatás az EU tagállamokban. In.: CSABA ZÁGON – SZABÓ ANDREA (szerk.): Közös kihívások – egykor és most. Tanulmánykötet. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata. Budapest, 2020. pp. 35-52. <http://doi.org/10.37372/mrttvpt.2020.1.2>

⁴¹⁹ MAGASVÁRI ADRIENN: Hivatása: pénzügyőr. In.: CSABA ZÁGON – SZABÓ ANDREA (szerk.): Közös kihívások – egykor és most. Tanulmánykötet. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata. Bp., 2020. pp. 183-208. <http://doi.org/10.37372/mrttvpt.2020.1.10>

⁴²⁰ SZABÓ ANDREA: A rendészeti felsőoktatás egy speciális területe: a pénzügyőr tisztek képzése. In: KERESZTES GÁBOR (szerk.): Tavasz Szél, 2013: Spring Wind, 2013. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Bp., 2013. p. 506.; SZABÓ ANDREA: A bolognai folyamat és hatása a rendészeti felsőoktatásra az Európai Unióban. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. Pécs, 2014. 293 p.; SZABÓ ANDREA: A magyar pénzügyőrképzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem Történeti Füzetek*. 25. évf., 2015/43-46. szám. pp. 117-126. <https://doi.org/10.31627/RTF.XXV.2015.43-44-45-46N.117-126P>; SZABÓ ANDREA: Nemzetközi együttműködési lehetőségek a felsőoktatásban - különös tekintettel a pénzügyőrtisztképzésre. *Magyar Rendészet*, 2016/4. pp 91-105.; SZABÓ ANDREA: Objectives of the Bologna Process and their realization in the education of Hungarian Customs officers. *Customs Scientific Journal*, 7. évf. 2017/2. szám. p. 54-60: 54.; SZABÓ ANDREA: Sub pondere crescit palma, avagy a pénzügyőr tisztjelölt erőpróbája. In: DOBÁK IMRE – HAUTZINGER ZOLTÁN (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom: Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó, Bp., 2018. pp. 599-612: 601.; SZABÓ ANDREA: A pénzügyőri képzésektől az adóigazgatási szakirányig. *Belügyi Szemle*. 66. évf. 2018/11. szám, pp. 71-80. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.11.7>

⁴²¹ ERDŐS ÁKOS: Alkalom vagy tervszerűség? A pénzügyőr tisztjelöltek pályára lépésének rövid vizsgálatáról. In: CZENE-POLGÁR VIKTÓRIA – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY ÁGNES (szerk.): Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Bp., 2018. pp. 115-130.

⁴²² SZABÓ A. i. m. (2014).

⁴²³ SZABÓ A. i. m. (2016).

⁴²⁴ SZABÓ A. i. m. (2017).

⁴²⁵ GELLERT, Lothar: Modernization strategy within the German Customs Administration: the example of education and training of customs officers. *Customs Scientific Journal*. 2012/1. szám. pp. 19-23.

A lett szerzők tanulmánya (2014)⁴²⁶ a vámhatóságok humán erőforrás fejlesztésének szempontjából vizsgálja a képzés/vámügyi felsőoktatás kérdését, azaz hogyan lehet megtalálni az egyensúlyt a szakmai képzési szükséglet és a felsőoktatásban nyújtott képzések között. Egy másik tanulmány (2015)⁴²⁷ megemlíti, hogy a vámhatóság szakembereinek nagy része rendelkezik valamilyen diplomával, azonban kisebb részük rendelkezik felsőfokú vámügyi végzettséggel.

A lett vámhatóság arra is kísérletet tett, hogy megvizsgálja⁴²⁸ a vámügyi képzésben résztvevő oktatók különböző típusait, amelyet követően kialakítottak egy rendszert, amely integrálja a vámügyi képzést a nemzeti felsőoktatásba.

Az észt Biztonsági Akadémia kutatói azt vizsgálták⁴²⁹, hogy a rendészeti képzés területén milyen szerepe lehet egy – a felsőoktatási oktatói pozícióknak megfelelő, különböző típusú – oktatóknak, a szakmai tárgyat oktató esetében, arra az eredményre jutottak, hogy a legfontosabb a professzionális szaktanár szerep, emellett képes legyen a hallgatók nevelésére, legyen elvárás saját magával szemben az önfejlesztés.

A lett kutatók szerint (2014)⁴³⁰ az adó- és vámhatósági szakmában történő fellépés egyik legfontosabb előfeltétele a képesítési feltétel megléte, amely kiterjesztése az adó- és vámügyi képviselők esetében is elvárás lehet.

Az International Network of Customs University (INCU), amely nemzetközi hálózat maga is komoly erőfeszítéseket tett a Vámigazgatások Világszervezetével (VVSz) együtt egy közös vám-kompetenciarendszer kialakítása terén, szintén hírt⁴³¹ adott az uniós elismerési eljárás első periódusáról.

A sanghaji Vámfőiskola kutatója (2015)⁴³² a kínai vámfelsőoktatás nemzetközi szereplővé válása érdekében fejlesztette a képzését a PICARD (Partnerships in Customs Academic Research and Development) programmal összhangban. Ennek érdekében szorosabbá vált a kapcsolata a kínai vámhatóságokkal, a nemzetközi szervezetekkel (VVSz és INCU), együttműködés erősítése a tengeren túli vámhatóságokkal, valamint vámügyi képzést folytató főiskolákkal és egyetemekkel, ezzel is erősítve a hallgatói és oktatói csereprogramokat.

⁴²⁶ PETERSONE, Mara et al.: Advances in Latvian Customs Education – Lessons Learned. *International Journal of Education and Information Technologies*. 8. évf. 2014. pp. 18-27.

⁴²⁷ PETERSONE, Mara et al.: Lifelong learning for improving customs education system in Latvia and the world. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2015/174. szám. pp. 3547-3556. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.1071>

⁴²⁸ PETERSONE, Mara et al.: In-Service Training System Organization Improvement at Customs Administrations. In.: BILGIN, Mehmet Huseyin – DANIS, Hakan: Entrepreneurship, Business and Economics - Vol. 1. Proceedings of the 15th Eurasia Business and Economics Society Conference. Springer. 2015. pp. 201-216. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-27570-3>

⁴²⁹ VALK, Anne et al.: Insights into the Public Defence Speciality Lecturer's Roles in the Institution of Professional Higher Education and the Controversial Role Expectations in Developing Their Professional Identity. *Proceedings*. Estonian Academy of Security Sciences. No. 13. 2014. pp. 95-118. <https://digriiul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/132/Proceedings%2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Letöltve: 2021.06.01.)

⁴³⁰ PETERSONE, Mara et al.: Regulatory framework for operation of Latvian tax and customs experts and opportunities for education. *Economic Science for Rural Development*. 2014/33. szám. pp. 91-98.

⁴³¹ EU Accreditation of Academic Customs Programs. 2019. 03. 19. <https://incu.org/eu-accreditation-of-academic-customs-programs/> (letöltve: 2021. 05. 29.)

⁴³² HUA, Tong: Strategy to internationalise China's customs management education system. *World Customs Journal*. 9. évf. 2015/1. szám. pp. 109-116.

Widdowson az INCU alapításának 10. évfordulója alkalmából arról számol be⁴³³, hogy egy ilyen világméretű szervezetnek, milyen jelentősége lehet a vámszakmai képzések összefogása területén. A vámügyi felsőoktatás területén nyújtott támogatása mellett, a VVSz-el is szoros együttműködésben dolgozik, például a PICARD program létrehozása területén. Az INCU a VVSz és három egyetem összefogásában létrejött nemzetközi és tudományos folyóirat, a *World Customs Journal* pedig, a megjelentetett kutatási eredmények és elemzések révén szolgálja a tudásmegosztást.

Kashubsky és Hintsza cikkében (2020)⁴³⁴ bemutatja a VVSz és az INCU által a felsőoktatáson keresztül nyújtotta lehetőségeket a vámhatóságok intézményfejlesztése érdekében és a vámhatóságok döntési mechanizmusának kutatásalapú támogatásával.

A fülöp-szigeteki kutatás⁴³⁵ arra irányult, hogy megvizsgálja az egyetemi képzésben résztvevők esetében a gyakorlati képzés és az ehhez szükséges környezet, valamint a tudomány képviselőinek hozzáadott értékét. Meg is állapítja, hogy a fülöp-szigeteki vámhatóság szakmai támogatása komoly tapasztalatcserére ad lehetőséget a hallgatók körében.

A világ minden táján megtaláljuk a szigorú követelményrendszert, ami a felsőoktatási intézmények tudományos oktatói bázisának kiválasztásánál, a tudományos fokozat. A szakmai programok és így a vámügyi képzések sikeres megvalósítása érdekében, azonban szükséges a munkatapasztalattal rendelkező vámtisztviselők bevonása is. Ezzel megteremtve/támogatva, hogy a megszerzett tudás irányába tolják el a tanterveket és a képzési kimeneti követelmények rendszerét.

Az EU vámügyi kompetencia keretrendszere

Az Európai Unió vámkompetencia-keretrendszerének célja, hogy meghatározza a vámszakma teljesítményére vonatkozó előírásait és harmonizálja, valamint továbbfejlessze azokat az EU tagállamai között. A rendszer fejlesztése az uniós országok köz- és magánszakértőivel, továbbá a Vámigazgatóságok Világszervezetével⁴³⁶ együttműködésben és számos nemzetközi forrás felhasználásával történt meg. A keretrendszernek két változatát alakították ki:

- vámhatóságok számára,
- vámkezeléssel foglalkozó civil vállalatok számára.

A CustComp^{eu} egy alap dokumentum, amely azt tartalmazza, hogy az EU vámügyi szakemberei milyen készségekkel, tudással és magatartással rendelkezzenek a munkájuk során. Meghatározza továbbá a szerepköröket, mind a köz-, mind a magán vámügy területén,

⁴³³ WIDDOWSON, David: 10 Years of promoting the academic standing of the customs profession. . *World Customs Journal*. 9. évf. 2015/2. szám. pp. 111-114.

⁴³⁴ KASHUBSKY, Mihail – HINTSA, Juha: Customs capacity building through Partnership in Customs Academic Research and Development (PICARD): achievements and future directions. *World Customs Journal*. 14. évf. 2020/2. szám. pp. 197-224.

⁴³⁵ DITAN, Arnold N. – AGUBA, Jenny Rose L.: Status of Lyceum of the Philippines University Customs Education: Basis for Strategic Marketing Plan. *E – International Scientific Research Journal*, 5. évf. 2013/1. szám. pp. 91-120.

⁴³⁶ REISER, Birgit: EU Competency Framework for the Customs profession. PICARD Conference, St. Petersburg, 18 - 20 September 2013. http://www.wcoomd.org/en/events/event-history/2013/wco-picard-conference-2013/~/_media/09569F05EF4240D6A5CCE0327CEF03CC.ashx (Letöltve: 2021.05.31.) és World Customs Organisation <http://www.wcoomd.org/> (Letöltve: 2021. 05. 29.)

amelyeknek az értelmezéséhez szerepkörleírásokat is biztosít. Ezeket adaptálhatják a saját működési struktúrájukhoz, amely lehetővé teszi:

- a kompetenciák hiányosságainak és a képzési igényeknek a beazonosítását,
- a személyzet és állomány értékelését, valamint szerepköreik meghatározását a megadott szempontok alapján,
- a technikai és emberi erőforrások fejlesztését,
- az adatvezérelt döntések meghozatalát,
- a bevált gyakorlatok terjesztését az EU vámközösségén belül,
- a költséghatékonyság előtérbe kerülését.

A vámhatóságok részére kifejlesztett keretrendszer elsősorban azt a célt szolgálja, hogy a tagállamok vámigazgatási szerveinek körében biztosítottak legyenek a magas színvonalú szolgáltatások. További céljai közé tartozik, hogy támogassa a tagállamokat egy közös képzési és oktatási keretrendszerrel a vámszakmában szükséges képzések és tudás átadásának egységesítésében, ezzel lehetővé téve, hogy a vámigazgatási szervek világszínvonalú szolgáltatásokat biztosítsanak az egész Európai Unió területén.⁴³⁷

Amikor az EU vámügyi kompetencia keretrendszeréről beszélünk, akkor nem csak egy, a kompetenciákat csoportosítva magába foglaló dokumentumra kell gondolni, hanem egy olyan komplex oktatási rendszerre is, amely a különböző elemeivel támogatja egy széles körben értelmezett humánpolitikai rendszer által meghatározott célok elérését. Az első ilyen elem a szerepköri mátrix, amely különböző funkcionális tartományokba sorolva és az egyes tartományokban található különböző beosztási szinteken (a gyakornoktól a felsővezetőig) tartalmazza a rendszerben lévő szerepköröket. A mátrixban található szerepkörökhöz kapcsolódóan a rendszer tartalmazza a szerepköri leírásokat, vagyis az egyes munkakörökhöz tartozó feladatokat és ezekhez kapcsolódó kompetencia szinteket. Az egyes kompetenciák meghatározására kompetencia szótárak készültek, amelyek lehetővé teszik az egyes kompetenciák egységes értelmezését, illetve annak eldöntését, hogy az a képesség milyen szintre sorolható be.⁴³⁸ A kompetenciákat három különböző, szakmai (általános személyiségjegyek, képességek, készségek), működési (az adó-, illetve a vámszakmai területen elvárt tudással, ismerettel kapcsolatos követelmények) és vezetői kompetencia-csoportokba sorolták be.⁴³⁹ Külön szótárakat fejlesztettek az alap- és a mesterképzések számára, továbbá aszerint, hogy az adott képzésben foglalt kompetencia a köz-, vagy a magánszféra vámszakértői által elérendők. A kompetenciák szintjeinek eléréséhez azt is szükséges meghatározni, hogy milyen képzéssel, humánerőforrás fejlesztési módszerrel van azokra lehetőség. Ezt a célt szolgálják a mintatantervek, amelyek az egyes kompetenciák különböző szintjeihez kapcsolódóan írják le, hogy a képzési programoknak milyen tartalommal kell rendelkezniük. Értelemszerűen annál több és időigényesebb erőfeszítés szükséges, minél mélyebb értés elérése a cél. A vámügyi alapértékeknél viszont nem számítanak szinteket, hiszen vagy megszerzi valaki ezeket az értékeket és követi azokat, vagy nem.

⁴³⁷ EC: The CustComp. Modernising Customs through competency-based human resource management. European Union. 2019. pp. 6-7. <https://doi.org/10.2778/770112>

⁴³⁸ vö. MAGASVÁRI Adrienn: „Pénzügyőrt keresünk... De milyen legyen?” Az EU vámügyi kompetencia keretrendszere. *Magyar Rendészet*. 16. évf. 2016/3. szám. pp. 145-153.

⁴³⁹ ERDŐS Ákos et al.: NAV Café - A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának utánpótlása, felkészítésük gyakorlati kérdései. *Magyar Rendészet*. 2020/1. pp. 149-177. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.1.10>

Az egész rendszer alapját a kompetenciaszintek és az azokhoz tartozó jártassági szintek képezik. A kiindulási pontot az alapvető értékek jelentik, mellyel minden vámügyi területen dolgozó szakembernek rendelkeznie kell. A kompetenciákat eltérő szintű szakmai, működési és vezetői kategóriákra lehet bontani. Mindegyik kompetenciaszinten belül négy jártassági szintet különböztethetünk meg: tudatos, képzett, szakképzett, szakértő.⁴⁴⁰ Ahhoz, hogy valaki elérje a szakértői szintet, nincsen szükség további kompetenciákra, szimplán az alapokat, szakértői jártassági szinten kell elsajátítania.⁴⁴¹

1. Alapvető értékek

Az alapvető értékek adják az EU vámigazgatási szervei hitvallásának és célkitűzéseinek alapját. Ezek az értékek képezik a szakemberek viselkedésének bázisát és ezen értékek minden munkavállalóra alkalmazhatóak, akik az EU valamely vámügyi szervénél dolgoznak. Az alapvető értékek nem bírnak jártassági szintekkel, ugyanis ezekkel minden egyénnek rendelkeznie kell a feladatellátása során. Alapvető értékek taxatíve:

- határozott etikai értékek és magas fokú integritás,
- közszolgálati elkötelezettség,
- ügyfél- és szolgáltatásközpontúság,
- folyamatos tanulás és szakmai fejlődés,
- működési kiválóság,
- harmonizált uniós magatartás és hozzáállás,
- az európai biztonság és védelem központúság.⁴⁴²

2. Szakmai kompetenciák

A szakmai kompetenciák a már meglévő, nemzeti kompetenciamodelleken alapulnak, amelyeket elemeztek, majd kiválasztották a vámügyi szakma szempontjából fontosnak tartottakat. Vámügyi szakmai kompetenciák a teljesség igénye nélkül:

- csapatmunka,
- szakmai kapcsolatépítés,
- konfliktus megoldás,
- döntéshozás,
- tudás-tapasztalatmegosztás,
- analitikus gondolkodás,
- információfeldolgozás,
- szóbeli kommunikáció,
- jelentéskészítés.⁴⁴³

⁴⁴⁰ vö. DÉZSI Zsolt: Kompetencia modellek alkalmazásának lehetőségei és kihívásai. In: CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata. Bp. 2018. pp. 92-93.

⁴⁴¹ CustCompeu – EU Customs Competency Framework https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en (Letöltve: 2021.02.19.)

⁴⁴² EC: The CustComp. Modernising Customs through competency-based human resource management. European Union. 2019. pp. 8-9. <https://doi.org/10.2778/770112>

⁴⁴³ Európai Bizottság: Az EU vámügyi oktatási tanterve – szakmai kompetenciák. https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en#heading_2 (Letöltve: 2021. 05. 29.)

3. Működési kompetenciák

A vámigazgatási szervek specifikusabb, szakmai jellegű kompetenciái, melyeket ez által munkakör-orientáltan kell használni. A működési kompetenciák alapjául és forrásául az Unió Vám kódex⁴⁴⁴ és az EU Vámügyi tervei szolgáltak. Ezen kompetenciák nem általános jellegűek, hanem kifejezetten a vámügyre jellemzőek, ezért rendelkezésre áll egy kompetencia-szótár, amely tartalmazza a hatásköri leírásokat, valamint azt, hogy az egyes kompetenciák mikor és hol alkalmazhatóak. Vámügyi működési kompetenciák a teljesség igénye nélkül:

- a vámügy működési folyamatainak megértése,
- vámáru-nyilatkozatok feldolgozása,
- vámtarifa és áruosztályozás,
- vámérték megállapítás,
- áruk származása,
- kockázatelemzés,
- ellátási láncsal kapcsolatos eljárások.⁴⁴⁵

4. Vezetői kompetenciák

A vezetői kompetenciák, ahogyan a nevében is benne van, a vezető szerepkörben dolgozó szakemberek kompetenciáit foglalja össze. Vannak vámügyre specifikus vezetői kompetenciák és vannak általános jelleggel bíróak is. A kategóriában megjelennek/megjelenhetnek szakmai és működési kompetenciák is egyaránt. Attól függetlenül, hogy különböző szintű vezetői beosztások és szerepkörök léteznek, a vezetői kompetenciákban mindegyik szintre megfelelő kompetencia megtalálható. Vezetői kompetenciák a teljesség igénye nélkül:

- magatartási mintaként történő fellépés,
- emberekkel való bánni tudás,
- konfliktuskezelés,
- menedzsment kommunikáció,
- politikai tudatosság,
- a 21. század vámügyi trendjei,
- vezetői bátorság.⁴⁴⁶

Az EU vámügyi oktatási tanterve és az uniós elismerésben részesült programok bemutatása

2018-ban kifejlesztették és bevezetésre került a vámügyi tanulmányi programok európai uniós elismerési folyamata, amely lehetővé teszi a felsőoktatási intézmények számára, a vámprogramok EU akkreditációját, mester- és alapszintű, valamint az e programokon belüli

⁴⁴⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 952/2013/EU rendelete az Unió Vám kódex létrehozásáról. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0952&from=EL> (Letöltve: 2021. 05. 30.)

⁴⁴⁵ EC: EU Customs Competency Framework. Overview. Brussels, 2014. p. 12. https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en (Letöltve: 2021.02.19.)

⁴⁴⁶ Európai Bizottság: Az EU vámügyi oktatási tanterve – vezetői kompetenciák. https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en#heading_2 (Letöltve: 2021. 05. 29.)

modulok számára.⁴⁴⁷ Az Európai Bizottság kezdeményezte azon képzési programok elismerését, amelyek biztosítják a hallgatók számára, hogy elérjék és elsajátítsák az optimális vámügyi kompetenciaszinteket. A legmodernebb vámügyi programok (alap-és mesterképzés és az azokon belüli modulok) jelentősen javítják a vámhatóságok teljesítményét az EU-ban.

Az EU vám-elismerési bizonyítványa az európai egyetemek, üzleti iskolák és főiskolák által kínált vám-specifikus alapképzési és mesterképzési programokat vagy az azokon belüli modulokat célozza. A támogatható akadémiai programoknak három kritériumnak kell megfelelniük:

- bolognai típusú képzés,
- a képzésnek vám-specifikusnak kell lennie,
- összhangban kell lennie az akadémiai vámoktatásról szóló uniós képzési kerettantervvel (EU RTP) ⁴⁴⁸

Maga az elismerési eljárás három lépésből áll: elsőként a tagállami felsőoktatási intézmény határidőre benyújtja a pályázatát, ezt követően az EU értékelő testülete megvizsgálja az anyagot, amennyiben az megfelelt, úgy javasolja az Európai Bizottság Adó-és Vámügyekért felelős Főigazgatóságának az elismerés odaítélését.

Az elismerés nagy jelentőséggel bíró érték magának a felsőoktatási intézménynek, a hallgatónak, a munkaadónak és az Európai Uniónak is. Az intézmények népszerűsíthetik a képzésüket az EU hivatalos azonosító nyilatkozatának és igazolásának használatával. Az EU elismerési tanúsítványa hallgatók számára azt tanúsítja, hogy a program felvértezi őket a sikeres vámkarrier elindításához szükséges kompetenciákkal, mind a vámhatóságok, mind a magánszféra körében. A munkaadókat biztosítja, hogy a jelölt megfelelően felkészült a vámhatóságok körében teljesítendő feladataira, optimális kompetenciakészlettel rendelkezik, ezzel javítva a munkavállalói karrier perspektíváit.⁴⁴⁹ Az elismerési bizonyítvány sarokkő a vámügyi felsőoktatási programok terén, amely továbbá növeli az európai vámhatóságok teljesítményét egységesebb szakmai képzések révén.⁴⁵⁰ 2019-ben hat tagállam hét képzése kapta meg a címet, 2020-ban pedig újabb négy képzés.⁴⁵¹ (1. számú melléklet)

A felsőoktatási szintű, vámügyi képzési programok, a már említett vámügyi kompetencia keretrendszerén alapulnak, amely az unión belüli vámszakmánál a közös stratégiai fejlesztésére irányul. A keretrendszer alapján vámképzési tanterveket dolgoztak ki, mind a magán, mind a közszféra részére. A referencia képzési programok kidolgozása, a hasonló vámügyi képzések közötti lefedettséget hivatott biztosítani, a képzés során oktatott főbb témakörök és a végzettség tekintetében is. A tanterv négy képzési formában történő alkalmazása lehetséges:

- mesterképzés,
- alapképzés,

⁴⁴⁷ EU Accreditation of Academic Customs Programs. 2019. 03. 15. <https://incu.org/eu-accreditation-of-academic-customs-programs/> (Letöltve: 2021.02.23.)

⁴⁴⁸ EC: Application process overview. https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-recognition-state-art-customs-academic-programmes_en (Letöltve: 2021. 05. 30.)

⁴⁴⁹ CSABA i. m. (2020) p. 37.

⁴⁵⁰ EC: What's in it for you? https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework/eu-recognition-state-art-customs-academic-programmes_en (Letöltve: 2021.02.23.)

⁴⁵¹ EC: EU Customs Certificate of Recognition: List of Recognised Academic Programmes. https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eu_customs_certificate_of_recognition_recognised_academic_programmes_en.pdf (Letöltve: 2021. 05. 30.)

- mesterképzési programon belül vám modul,
- alapképzési programon belüli vám modul.⁴⁵²

Vámszakmai alapképzés (BSc, BA)

Az alapképzés célközönsége számára nem elvárás a vámszakmai tapasztalat, nappali vagy levelező munkarendű képzésben valósulhat meg. A résztvevők számára egyfajta betekintést nyújt a vámhatóságok működésébe. Az alapképzés tartalma főként a vámügyletekkel és műveletekkel kapcsolatos működési kompetenciák fejlesztésére összpontosít. Ezenkívül a vámszervezettel kapcsolatos szakmai kompetenciákat tartalmazza.

A képzési szolgáltatók választhatják, hogy ezt a modult másképpen töltik ki

- Vámügyi kitekintés: Az alapképzés keretében a hangsúly egy átfogó nézet átadására irányul a vámszervek tevékenységéről, beleértve a prioritásokat és a feladatköröket, továbbá tartalmaznia kell néhány, a vámhatóságokkal együttműködő szervezetek számára szükséges operatív kompetenciát is. Ide tartozhatnak a vámjogszabályok, a származás, a tarifa és az osztályozás.
- Vámműveletek: Az előző egységre építve összpontosít a vámszervezetben megkövetelt működési kompetenciákra. Ez magában foglalja a vámellenőrzés vagy a nemzetközi ellátási lánc ismeretéhez kapcsolódó kompetenciákat. Ez részletesebb ismereteket nyújt a résztvevő számára a vámszervezeten belül végzett műveletekről.
- Vámszakmai kompetenciák: Az alapképzés keretében nemcsak a vámszervezeten belüli tevékenységekkel és műveletekkel kapcsolatos kompetenciák fontosak. Az olyan szakmai kompetenciák fejlesztése, mint a csapatmunka, az írásos kommunikáció és a stresszel való megbirkózás, döntő fontosságú ahhoz, hogy a vámszervezeteken belül profi módon teljesítsenek. A képzés fejlesztője választhatja azt is, hogy egy tudományosabb modul hoz létre, amely a tudományos készségekre összpontosít az alapszakon belül.⁴⁵³

Ezen egységek mindegyikén belül a képzési szolgáltatók szabadon megtervezhetik a szakmai tartalmat. A fent leírt egységek az alapképzési program vámszakmai alapját jelentik. Ezen a vámügyi alapon kívül a vámszervekkel kapcsolatos, választható egységeket is felajánlhat a felsőoktatási intézmény, így:

- kereskedelmi könnyítések,
- ellátási lánc menedzsment,
- nemzetközi és európai adózás,
- vámreform és korszerűsítés,
- vámügyi informatikai rendszerek és alkalmazások,
- alkalmazott közgazdaságtan.⁴⁵⁴

A vámszakmai alapképzési program nappali vagy levelezős/részidős hallgatóknak szól. Nem szükséges, hogy a hallgatók előzetes szakmai tapasztalattal vagy vámismeretekkel rendelkezzenek. A bolognai folyamatnak való megfelelés érdekében a jelentkezőknek a

⁴⁵² EC: EU Reference Training Programmes for Academic Customs Education – Master’s and Bachelor programmes pp. 5-6.
https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eu_reference_training_programmes_for_academic_customs_education_new_en.pdf (Letöltve: 2021. 05. 30.)

⁴⁵³ uo. p. 19.

⁴⁵⁴ uo. pp. 19-20.

középfokú iskolai végzettséget, vagy adott esetben a korábbi tanulás egyenértékű elismerési bizonyítványát kell igazolniuk.

A képzési idő ajánlott hossza három év, amely a tipikusnak mondható alapképzési időnek felel meg, az ajánlott kreditszám pedig 180, azaz évente 60 kredit.⁴⁵⁵

Észt alapképzés

A hazaihoz hasonló berendezkedésű felsőoktatási intézményt, különösen abban a tekintetben, hogy az adott ország bevételi hatósága számára egy intézményben történik az utánpótlás felkészítése, találunk Észtországban, a Biztonsági Tudományok Akadémiája (Akadémia), amelyet 1992-ben hoztak létre az Észt Köztársaság függetlenségének kivívását követően. Az Akadémia az észt Belügyminisztériumhoz tartozik, ugyanakkor az Oktatási és Kulturális Minisztérium által meghatározott feltételeknek is eleget tesz.⁴⁵⁶ Az Akadémia az egyetlen olyan oktatási intézmény Észtországban, amely szakembereket képez a belső biztonság és a rendészet területén. Az itt végzettek várhatóan a rendőrség, a határőrség, az adó- és vámhivatal, a katasztrófavédelem, a sürgősségi szolgálatok, valamint a büntetés-végrehajtás területén számíthatnak foglalkoztatásra. Az Akadémia szakmai almamáterként szolgált a felsorolt szervek számos jelenlegi vezetője számára.⁴⁵⁷

A jövőbeli adó és vámtisztek oktatása az Akadémia Pénzügyi Karán folyik. A vámspecializáció 1996 óta elérhető az Akadémián, az adó specializáció 2002-ben csatlakozott.⁴⁵⁸

A Pénzügyi Kar új tananyagának a fejlesztése 2005-2006-ban kezdődött a PHARE program keretében, az Adó- és Vámhivatallal együttműködésben történt, hogy biztosítsák az elméleti tudást és a gyakorlati készségeket, amelyek szükségesek a friss diplomások és a végzettek sikeréhez és fejlődéséhez, a köz és magán szektor pénzügyi szférájában. A Pénzügyi Karon végzetteket, mind az adó és vámterületen az adó és vámszervezetnél, mind a köz és magán szférában, Észtországban vagy külföldön szívesen alkalmazzák.

A hallgatók felvétele a hazaihoz hasonlóan történik, azaz egészségügyi, pszichológiai és fizikai felvételin esnek át, majd a hozott pontjaik és a felvételi eredményeik alapján jutnak be a képzésre, amely nagyon népszerű 30-40-szeres a túljelentkezés, mivel egyedül itt folyik vám- és adóigazgatással kapcsolatos képzés.

Az észt Adó- és Vámhivatal – hasonlóan a hazai bevételi hatósághoz – komoly támogatást nyújt a főiskolának, egyrészt a tananyag kidolgozása, valamint az oktatás, másrészt a szakmai gyakorlat szervezése és a végzettek alkalmazása során.⁴⁵⁹

2010 őszén egy független testület⁴⁶⁰, az Akadémia valamennyi tantárgycsoportját értékelte, és az értékelés pozitív eredménnyel zárult. Ez azt jelenti, hogy az Akadémia tananyagai magas minőséget képviselnek és megfelelnek az államilag előírt követelményeknek is. A testület döntésének értelmében az Akadémia korlátlan jogot kapott arra, hogy mind a szakmai

⁴⁵⁵ uo. p. 20.

⁴⁵⁶ SZABÓ A. i. m. (2013) p. 506.

⁴⁵⁷ ANGELSTOK, Feliks et al.: Estonian Academy of Security Sciences 20 years for excellence. Sisekaitseakadeemia, Tallinn, 2012. p. 15.

⁴⁵⁸ uo. pp. 212-217.

⁴⁵⁹ Estonian Academy of Security Sciences Financial College <https://www.sisekaitse.ee/en/financial-college> (Letöltve: 2021. 05. 29.)

⁴⁶⁰ Accreditation Center of the Estonian Higher Education Quality Agency

felsőoktatás, mind az MA képzés területén képezzen és diplomát bocsásson ki, biztosítva a lehetőséget, hogy a diplomások folytassák tanulmányaikat más észt felsőoktatási intézményben, de akár más országokban. Az oktatás és tananyag összeállítás nem csak a hazai minőségi követelményeknek felel meg, hanem a nemzetközi oktatás követelményeinek és trendjeinek is, beleértve az Európai Unió bolognai folyamatából eredő követelményeket is.

Az Akadémia kiemelt feladatának tekinti a tudományos munka és kutatás támogatását, ezért kitűnő lehetőségeket biztosít a sikeres tudományos munka és az alkalmazott kutatás folytatásához, a szakmai önfejlesztéshez és az együttműködéshez a különböző észt és külföldi szervezetekkel, az oktatói és hallgatói számára egyaránt.⁴⁶¹ Az Akadémia a kiváló alkalmazott kutatás és fejlesztési tevékenység megvalósítására törekszik a belső biztonsági és a rendészeti terület vonatkozásában, mint például a korszerű mai rendészet és határőrizet, kriminológia, kriminalisztika, katasztrófa és válság menedzsment, adó- és vámügyek, büntetés-végrehajtási szolgálat, valamint a közszolgálat modernizációs eredményei és kihívásai.⁴⁶²

A Pénzügyi Kar a jelenlegi nevét 2004-ben kapta és azóta a szakmai felsőoktatás az adózás és a vámterületen kizárólag ezen a karon történik. A kezdetektől 2012-ig 501 hallgató szerzett diplomát a vám, az adó és vám- és adó specializáción.⁴⁶³

Az adó- és vámtisztek mai képzése az Akadémián megfelel minden európai uniós sztenderdnek. Az észt felsőoktatási minőségbiztosítási ügynökség akkreditációs központja jóváhagyta az adó és vámügyi tananyagok fenntarthatóságának minőségét, valamint oktatási engedélyt adott a tananyagra, határozatlan időre. A munkacsoport azt is megállapította, hogy a tananyag elsődlegesen szakmai szempont szerint került kialakításra, a szakmai gyakorlat rendszere jól strukturált, tekintetbe veszi a célcsoportot és a tananyag-fejlesztésbe bevonja mind a hallgatókat, mind a munkáltatók képviselőit.

Alapképzésen belüli vám modul

A vám modul lehet már egy meglévő alapképzési program része vagy lehet egy újonnan kifejlesztett képzés része, ahol a modul a vámügyi kompetenciákra összpontosít. A vám modul célja, hogy biztosítsa a tudást és készségeket, valamint betekintést nyújtson a vámigazgatóságok munkájába hazai és uniós szinten. A modul tartalma elsősorban az operatív kompetenciák fejlesztésére szolgál a vámügy és vámműveletek területén, továbbá a vámszervezettel kapcsolatos szakmai kompetenciák elsajátítására fókuszál. Magát a képzési modult három fejezetre, főbb területre osztották.

1. Vámügyi fókusz: E képzési területen belül a hangsúly a vámügyi szervezetek tevékenységének átfogó szemléletére összpontosít, beleértve a prioritásokat és megbízásokat. A vámügyi fókuszon belül ennek a fejezetnek be kell mutatnia a kulcsfontosságú operatív kompetenciákat, amelyek szükségesek a vámszakmával foglalkozó szervezetek számára. Például: vámjogszabályok, származás, vámtarifa.

⁴⁶¹ ANGELSTOK, Feliks: Sisekaitseakadeemia loomise kontseptsioonist. Sisekaitseakadeemia Toimetised [Az Észt Biztonságtudományi Akadémia koncepciója.] In: TABUR, Lauri (szerk.) Haritud Turvalisus, Sisekaitseakadeemia Toimetised [Életképes biztonság. Az Észt Biztonságtudományi Akadémia konferenciakötete.] Tallinn, 2012/11. szám. pp. 260-274.

⁴⁶² Field of Research. Estonian Academy of Security Sciences. <https://www.sisekaitse.ee/en/field-of-research> (Letöltve: 2021. 05. 30.)

⁴⁶³ ANGELSTOK i. m. (2012a) pp. 212-217.

2. Vámműveletek: Az előző egységre építve, ez az egység jobban elmélyíti a tudást, továbbá koncentráltabban összpontosít a vámszervezeteken belül megkövetelt operatív kompetenciákra. Magába foglalja a vámellenőrzés vagy a nemzetközi ellátási lánc kompetenciáit, valamint a hallgatóknak részletesebb ismereteket nyújt a vámszerveken belüli műveletekről.
3. Vám-szakmaiság: A bachelor program keretében nem csak a vámszervezeteken belüli üzleti és műveleti kompetenciák a lényegesek és fontosak, hanem a professzionális kompetenciák fejlesztése is. Példának okáért a csapatmunka, az írásbeli kommunikáció és a stressz kezelése kulcsfontosságú ahhoz, hogy a vámszervezetek professzionális módon teljesítsenek. A képzés felelőse dönthet úgy, hogy a képzés részévé teszi ezt az egységet, annak érdekében, hogy egy tudományos modult hozzon létre.⁴⁶⁴

A fent leírt egységek képviselik az alapszakon a vám modul alapját. Ezenkívül a képzést indító felsőoktatási intézmény választható ismereteket is felajánlhat.⁴⁶⁵ (Lásd alapképzés)

A fentiekben részletezett tartalom csak az alapszakon belüli modul vámügyi vonatkozásaira vonatkozik. A vám modul mellett az alapképzés nem vám modulokból is állhat.

A képzés célközönsége egyaránt lehet teljes- és részmunkaidős képzésű hallgató, továbbá nem követelmény, hogy a hallgatók rendelkezzenek szakmai tapasztalattal vagy vámügyi ismeretekkel. Ahhoz, hogy megfeleljen a bolognai folyamat követelményeinek, a képzésre jelentkező hallgatóknak rendelkezniük kell a középiskolai tanulmányaik elvégzését igazoló érettségi bizonyítvánnyal. A fent említett fejezetekben részletezett kompetenciák a képzési programon belül teljes mértékben elsajátíthatóak kötelező és választott tantárgyként is. A képzés felelősének döntése az, hogy melyik tárgy a kötelező és melyik szabadon választható. Az alapképzésnek, a vám modul, legalább 30%-át kell kitennie, azonban a 75%-át nem haladhatja meg.⁴⁶⁶

Magyar alapképzésen belüli vám modul

1991-ben a Vám- és Pénzügyőri Tanszék felállításával egyidőben elindult a vámigazgatási szak nappali és levelező munkarendben a Rendőrtiszti Főiskolán. 2006-tól – a bolognai folyamat hatásaként – a szakból szakirány lett és az elnevezése is megváltozott, vám- és jövedéki igazgatási szakirányra. Természetesen a névváltozás mellett a tanterv is átalakult, követte a jogszabályi környezetben bekövetkezett változásokat, különös tekintettel az Európai Unióhoz történő csatlakozásra.⁴⁶⁷

A Vám- és Pénzügyőrség, valamint az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal integrációjának eredményeként 2011-ben létrejött Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV), továbbá a Nemzeti Közszerződési Egyetem (NKE) 2012. évi megalakulása, egyrészt változásokat hozott a jogszabályi környezet területén (NAV törvény, NKE törvény), a NAV személyi állományát érintően (alkalmazotti jogviszonyok, szakképesítések elfogadása, képzések átalakítása), másrészt a létrejött egyetemi struktúra és egyetemi környezet még sürgetőbbé tette a doktori fokozattal rendelkezők számának növelését, tudományos igényű publikációk

⁴⁶⁴ EC: EU Reference Training Programmes for Academic Customs Education – Master's and Bachelor programmes p. 23.
https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eu_reference_training_programmes_for_academic_customs_education_new_en.pdf (Letöltve: 2021. 05. 30.)

⁴⁶⁵ uo. pp. 23-24.

⁴⁶⁶ uo. pp. 23-24.

⁴⁶⁷ SZABÓ A. i. m. (2017) p. 54.

megjelentetését. És ebben a megújult környezetben kell folytatni a pénzügyőr tisztek felsőfokú szakmai képzését. A nappali munkarendű hallgatók gyakorlati képzéséhez a NAV valamennyi szerve szakmai támogatást nyújt.

Fentiek alapján jól látható, hogy a Nemzeti Adó- és Vámhivatal a szervezeti integrációt követően is kiemelten fontosnak tartja a pénzügyőr állományú tagjainak képzését. Az integráció, a szervezeti változások kulcskérdése ugyanis az esetek többségében az, hogy a változó és újjászervezett feladatokhoz hogyan és milyen minőségben (pl. képzettség) biztosítják az emberi erőforrást.⁴⁶⁸

A 2016-ban bevezetett tisztjelölti státusz és a négyéves képzésre történő áttérés 2017-ben újabb karakterisztikus változásokat hozott. Az elmélet és gyakorlat 60-40%-os arányban figyelhető meg, a tantervben megjelenő gyakorlati foglalkozásokat háromszor egy hónapos, továbbá az utolsó félévben egy kétéhetes szakmai gyakorlat egészíti ki.

A szakirányhoz kapcsolódó differenciált szakmai ismeretek 83 kreditet és 1065 órát tesznek ki a 240 megszerezhető kreditből és a 3340 órából. A szakmai ismeretekhez kapcsolódik az 560 órányi szakmai gyakorlati idő is.⁴⁶⁹

A szakirány elnevezése – kizárólag a négy éves nappali munkarendben – megint változott, vám- és pénzügyőri szakirányra és a tisztjelölti státuszhoz kapcsolódó felkészítési követelmények⁴⁷⁰ elengedhetlenné tették a tanterv módosítását, a tartalom és a szemeszterek egymásra épültsége terén egyaránt.

A vám- és pénzügyőri szakirány az alapképzésen belüli modullal szemben támasztott uniós követelményeknek megfelel, azonban azt is látni kell, hogy az önálló szakként történő elismertetésére, a tantervben megjelenő közös és szakon közös tárgyak miatt nem lehetséges. Ahogy azt a rendészeti alapképzési szak tanterve megfogalmazza, „a képzés célja olyan rendészeti tisztek képzése, akik a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek irányítói, vezetői feladatok ellátására alkalmasak, ismerik a rendészeti igazgatásban alkalmazott elveket, eljárásokat és eszközöket, azonosulni tudnak a szervezet elvárásaival, továbbá kellő mélységű elméleti ismeretekkel rendelkeznek a képzés második ciklusban történő folytatásához, valamint szolgálati helyeiken gyakorlati tapasztalatok megszerzése után, alkalmasak vezetői, irányítói, valamint hatósági jogalkalmazói feladatok ellátására.”⁴⁷¹

A nappali munkarendű pénzügyőr hallgatók között végzett vizsgálat eredményei pedig arra utalnak, hogy a fiatalok pályaválasztását többségben céltudatos, tervszerű választás jellemzi.⁴⁷² A szakirány iránti érdeklődés tehát napjainkban továbbra is jól érzékelhető.

A hazai vámszakmai felsőoktatás jelenleg kizárólag az adó- és vámhatóság számára képez szakembereket, tehát az európai uniós keretrendszerben a közszféra számára folytatott alapképzésnek (BA) felel meg. Jelenleg hasonló tematikájú alapképzés Magyarországon

⁴⁶⁸ MAGASVÁRI Adrienn: Szervezeti integráció stratégiai szemszögből. In: KERESZTES Gábor (szerk.): Tavasz Szél – Spring Wind 2016. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Bp., 2016. p. 64.

⁴⁶⁹ NKE RTK: Tanóra-, kredit- és vizsgaterv a 2017/2018-as tanévtől: Rendészeti alapképzési szak. <https://rtk.uni-nke.hu/hallgatoknak/tanora-kredit-es-vizsgaterv/tanora-kredit-es-vizsgaterv-a-20172018-as-tanevtol/rendeszeti-alapkepzesi-szak> (letöltve: 2021.06.01.)

⁴⁷⁰ SZABÓ A. i. m. (2018) p. 601.

⁴⁷¹ NKE RTK: A rendészeti alapképzési szak tanterve. <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/rendeszeti-alapkepzesi-szak-tanterve.original.pdf> (letöltve: 2021.06.01.)

⁴⁷² ERDŐS i. m. (2018) p. 12.

sajnos nem található⁴⁷³, holott erre feltehetően abból fakadóan is lenne igény, hogy a vámhatóság és a versenyszféra a vámszakma tartalmát, illetve prioritásait tekintve valamelyest eltérő igényt fogalmaz meg.⁴⁷⁴ Ez a hangsúlybeli eltérés a köz- és magánvámhatóság számára kidolgozott mintatantervek között is megfigyelhető.

Vámszakmai mesterképzés (MsC, MA)

A mesterképzés célközönsége a vámszakma azon képviselői, akik munka mellett, levelező rendszerben csatlakozhatnak a képzéshez. A kidolgozott referencia képzési program tartalma elméleti és gyakorlati részre tagolódik. Az elméleti rész főleg a vámigazgatással és a vámstratégiával kapcsolatos kompetenciák fejlesztésére összpontosít, valamint a vámügyletek és a működés kérdéseire készít fel. A gyakorlati rész, a tapasztalatok más vámügyi szakemberekkel való megosztásának lehetőségére épít. Az elmélet és gyakorlat ilyen fajta felosztásának ajánlása – a referencia program alapján – biztosítja, hogy a vámszakmai szakemberek számára többlet értéket biztosítson a képzés.⁴⁷⁵

Az elméletet három egységre bontja az ajánlás, így:

- Alapvetések a vámügyletről és -műveletekről, valamint a célközönség szempontjából releváns speciális kompetenciák mélyreható ismerete. Tapasztalt (vámügyi) szakemberek számára alapvető fontosságú, hogy megértsék és ismerjék a vámszervezet működésének alapjait. Emellett a célközönségnek megfelelő szakértelemre van szüksége a speciális vámügyi kompetenciák terén. Ez a vámügyi üzleti és műveleti egység kiterjed az alapvető működési kompetenciákra, mint például az áruk ellenőrzése vagy az integrált határigazgatás, valamint szakértői ismeretekre.
- Vámigazgatás szervezete és működése. A mesterképzés keretében a hangsúly főként az igazgatási kompetenciákon van. Ez az egység különféle vezetői kompetenciákat tartalmaz, amelyek szükségesek a vámhatósággal együttműködő szervezetek vezetői szerepköréhez. Olyan kompetenciákat fog biztosítani a résztvevő számára, mint a problémamegoldás vagy a prioritások meghatározása, valamint mindent, ami az emberek kezelésével kapcsolatos (időgazdálkodás, konfliktuskezelés és kommunikáció). Ez az egység felkészíti a résztvevőt a vámszervezet vezetői pozícióira.
- Vámstratégiai kérdések. A mesterképzés résztvevői számára a másik fontos szempont a vámigazgatás jövője. Ez az egység a vámtrendekkel kapcsolatos irányokra összpontosít, továbbá a stratégiai irányokra, valamint a vámszervezeten belüli folyamat- és projektmenedzsmentre. Ez az egység biztosítja a résztvevők számára a vámügyi trendek értékelésével és a vámszervezet irányításával kapcsolatos kompetenciákat.⁴⁷⁶

⁴⁷³ ERDŐS Ákos et al.: Új generáció a rendészeti felsőoktatásban. In: GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): Gondolatok a rendészettudományról. Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2019. pp. 89-102.

⁴⁷⁴ CSABA i. m. (2020) p. 43.

⁴⁷⁵ EC: EU Reference Training Programmes for Academic Customs Education – Master's and Bachelor programmes p. 13.

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eu_reference_training_programmes_for_academic_customs_education_new_en.pdf (Letöltve: 2021. 05. 30.)

⁴⁷⁶ uo. p. 14.

Természetesen a mesterképzést biztosító felsőoktatási intézmények szabadon megtervezhetik a képzés tartalmát, azonban a speciális elvárásoknak meg kell, hogy feleljen.

A fent leírt egységek képviselik a mesterprogram vámszakmai alapját. Ezen kívül a képzést nyújtó további egységeket ajánlhat a képzés során, amelyek kapcsolódnak a vámügyi ismeretekhez.⁴⁷⁷ (Lásd alapképzés)

A gyakorlati rész célja, hogy lehetőséget biztosítson a résztvevőknek a valós tapasztalatok elsajátítására és más (vámügyi) szakemberekkel való kapcsolatfelvételre. Lehetővé teszi a résztvevők számára, hogy gyakorlati tapasztalatokat, speciális szakértelmet cseréljenek, vagy közös témákat vitassanak meg. A mesterképzés gyakorlati összetevője hozzáadott értékkel bír a tapasztalatok megosztása és a résztvevők közötti közös platform létrehozása, továbbá a hálózatépítés lehetőségének megteremtésével. A résztvevők megismerkednek más (vámügyi) szakemberekkel, és kiépítik a tudásmegosztási lehetőségeket. A résztvevők jelentős része, aki vámügyi tapasztalattal rendelkezik, hozzájárulhat a valós beszélgetésekhez, és megoszthatja tapasztalatait, a kevésbé tapasztalt résztvevőkkel.⁴⁷⁸

A mesterképzési program célközönsége tapasztalt (vám) szakemberek, akik részidőben vesznek részt a képzésben a munkájukkal párhuzamosan. A mesterképzésben való részvétel ajánlott minimumkövetelménye az alapképzési diploma, továbbá a résztvevőknek megfelelő szakmai tapasztalattal kell rendelkezniük, lehetőleg a vámügyben.

A referencia program egyfajta vegyes oktatási formát javasol, azaz a hagyományosnak tekinthető kontaktóra és az e-learning kombinációját, kiemelve az informatika szerepét ebben a képzési formában. Az ajánlott képzési idő 18-24 hónap.⁴⁷⁹

Német mesterképzés

Az uniós elismerésben részesült egyik német mesterképzés a münsteri Vesztfáliei-Wilhelminai Egyetemen (WWU) folyik.

A WWU Németország egyik legismertebb és legnépszerűbb egyeteme, melyet 1771-ben alapítottak. Az egyetem Münster központjában található, 15 korból áll és évente rengeteg külföldi tanulót vonz. A WWU Németországban a harmadik legnagyobb egyetem, amely alapító tagja az INCU-nak.⁴⁸⁰ Az egyetemen folyó mesterképzési szakot – Master of Customs Administration⁴⁸¹ (MCA) a Vámigazgatások Világszervezete 2010. évben elismerte, mivel az megfelel a PICARD program szakmai előírásainak.⁴⁸² A PICARD programot a WCO⁴⁸³ az INCU-val együttműködésben fejlesztette ki, melynek célja a vámszakemberek tudásának növelése, valamint a vámszakmai területen folyó, kiemelkedő képzések és intézmények támogatása.⁴⁸⁴ Az MCA a vám-, adó- és nemzetközi kereskedelmi jogban posztgraduális képzés, amelynek célja a köz- és magánszektor vámügyi szakembereinek felkészítése vezetői posztokra. Angol nyelvű, rész munkaidős tanfolyam, mely 18 hónapon keresztül tart és

⁴⁷⁷ uo.

⁴⁷⁸ uo.

⁴⁷⁹ uo. p. 15.

⁴⁸⁰ The Westphalian-Wilhelminian University of Münster. <https://www.uni-muenster-mca.de/muenster-university/> (Letöltve: 2021.06.01.)

⁴⁸¹ Vámigazgatási mesterképzés a WCU-n

⁴⁸² INCU accredited programs. <https://incu.org/resources/picard/accredited-programs/> (Letöltve: 2021.06.01.)

⁴⁸³ Vámigazgatások Világszervezete

⁴⁸⁴ PICARD Programme. <https://incu.org/resources/picard/> (Letöltve: 2021.06.01.)

amelyet a magán- és az állami szektor vámügyi szakemberei számára terveztek. A felvételi követelmények közé tartozik egy négyéves jogi, vámügyi vagy nemzetközi kereskedelemmel kapcsolatos egyetemi diploma, 240 teljesített kredittel és legalább egy éves vámügyi tapasztalat vagy hároméves végzettség, 180 teljesített kredittel és három éves szakmai tapasztalattal. A képzés öt modulból áll, amelyek a nemzetközi kereskedelem különféle aspektusaival foglalkoznak vámügyi szempontból. A diploma megszerzéséhez minden modul elsajátítása után 180 perces modulzáró vizsgát kötelesek tenni a hallgatók; egy úgynevezett „transzfer project” keretein belül egy kérdéssel vagy problémával kell foglalkozni, melyet a tanult elmélet és gyakorlati tapasztalat alapján egy jelentés formájában beadnak, majd prezentálnak; és nem utolsósorban a diplomamunka elkészítése. A mesterképzés önköltséges, melynek díja 19.800 euró.⁴⁸⁵ A fenti mesterképzés nem elsősorban a Német Szövetségi Vámhatóság számára képez utánpótlást, hanem a versenyszféra számára is.

Az alapképzésre, melynek időtartama két év, a Szövetség Pénzügyi Közigazgatás Oktatási és Tudományos Központjának valamely képzési központjában kerül sor: Münster, Plessow, Potsdam, Lipcse, Rostock, Sigmaringen. A kétéves képzés elméleti és gyakorlatorientált egyaránt, amelynek során a hallgatók havi ösztöndíjban részesülnek, melynek mértéke 1285 euró/hónap.^{486/487} A tanfolyam elvégztével köztisztviselőként adó, vám vagy pénzügyi hatósági területen, civil és egyenruhás munkakörben egyaránt dolgozhatnak A7-A9 besorolási fizetési fokozatban, havi 2500-2900 euró jövedelemért.⁴⁸⁸

Az 1949-ben alapított német vámhatóság székhelye Bonnban található és a német pénzügyminisztérium ellenőrzése alatt áll. 2016. január 1-én a szervezet struktúráját átalakították: élén a Vámügyi Főigazgatóság áll, amelynek része két Központi Igazgatóság, valamint hét Igazgatóság, amelyek különféle területekkel foglalkoznak, mint például: általános vámjog, általános adójog – ellenőrzés, jövedéki adó – forgalmi adó. A német vámigazgatás szervezete sokkal kevésbé hordozza magán a militarizáció jegyeit, mint például a magyarországi. Nem az egyenruha és a szigorú alá-fölérendeltségi viszony adja az alapját a működésének, hanem a profi, civil pénzügyi hatóság mintáját láthatjuk.⁴⁸⁹ A Németországban működő vámigazgatás mintegy 39.000 alkalmazottért felel, amely három csoportra osztható a feladatteljesítés szempontja szerint: vámhatóság, adóhatóság és pénzügyi hatóság.⁴⁹⁰ A hivatal hatásköre és feladatai a következők:

- a nemzetközi áru fuvarozási lánc gyors, biztonságos és zökkenőmentes működésének biztosítása,

⁴⁸⁵ Master of Customs Administration. https://www.uni-muenster-mca.de/fileadmin/mca-website/pdfs/MCA_Info_Sheet.pdf (Letöltve: 2021.06.01.)

⁴⁸⁶ Salary and remuneration. https://www.zoll.de/DE/Karriere/Ausbildung-Studium/Zollausbildung/Besoldung-Verguetung/besoldung-verguetung_node.html (Letöltve: 2021.06.01.)

⁴⁸⁷ Course of training. https://www.zoll.de/DE/Karriere/Ausbildung-Studium/Zollausbildung/Mittlerer-Dienst/Ausbildungsverlauf/ausbildungsverlauf_node.html (Letöltve: 2021.06.01.)

⁴⁸⁸ Base salary. Federal Pay Regulations. <https://www.gesetze-im-internet.de/bbesg/BJNR011740975.html> (Letöltve: 2021.06.01.)

⁴⁸⁹ CHRISTIÁN László: Alternatív rendészet. PhD értekezés. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bp., 2010. p. 88.

⁴⁹⁰ LIMANOVSIJ, A. M.: Customs of the UK and Germany. In: Министерство образования Республики Беларусь. Белорусский национальный технический университет НИРС-76 сборник «НИРС-76: материалы научно-практической конференции студентов и курсантов». Факультет технологий управления и гуманитаризации. Минск, 2020. pp. 318-322. <https://rep.bntu.by/bitstream/handle/data/77126/318-322.pdf?sequence=1> (Letöltve: 2021.05.31.)

- vám és jövedéki adók beszedése,
- járműadó kezelése,
- illegális foglalkoztatás és be nem jelentett munkaerő foglalkoztatás elleni intézkedések,
- szervezett-bűnözés, cigarettacsempészet, kábítószer- és fegyverkereskedelem elleni küzdelem,
- európai ipar és hazai munkaerő védelme,
- faj-, környezet- és fogyasztóvédelem,
- közbiztonság és rendfenntartás.⁴⁹¹

Mesterképzésen belüli vám-modul

Egy már meglévő vagy újonnan fejlesztett mesterképzési program része. A célközönsége számára nem elvárás a vámszakmai tapasztalat, nappali vagy levelező munkarendű képzésben valósulhat meg. Ez a speciális modul a vámügyi kompetenciákra összpontosít. Bemutatja a vámhatóságot, annak céljait és működését. Ennek a vám-modulnak a célja az ismeretek és készségek bővítése, valamint a résztvevők számára stratégiai betekintés nyújtása az EU vámügyi jövőjével kapcsolatban.

Az alábbi ismeretekre koncentrál:

1. Vámügyek és -műveletek: A vámszakma iránt érdeklődő hallgatók számára alapvető fontosságú megérteni a vámszervezet működésének alapjait. Ezenkívül elvárás a célközönség számára előírt vámszakmai munkatapasztalat. Ez a vámügyi és -művelési egység kiterjed majd az alapvető működési kompetenciákra, mint például az áruk ellenőrzése vagy az integrált határigazgatás, valamint a szakértői ismeretekre.
2. Vámigazgatás: A mesterképzéssel összefüggésben a hangsúly az igazgatási kompetenciákra összpontosít. Ez az egység különféle vezetői kompetenciákat tartalmaz, amelyek a vámigazgatással együttműködő szervezetek vezetői szerepeihez kapcsolódnak. Olyan kompetenciákat fog biztosítani a résztvevő számára, mint a problémamegoldás vagy a prioritások meghatározása, valamint mindent, ami az emberek kezelésével kapcsolatos (időgazdálkodás, konfliktuskezelés és kommunikáció). Ez az egység felkészíti a résztvevőt a vámszervezet vezetői pozícióira.
3. Vámstratégia: A mesterképzésen belül a vámmodul résztvevői számára a másik fontos szempont a vámügy jövője. Ez az egység a vámtrendekkel kapcsolatos mindenre összpontosít, de a stratégiai mozgékonyagra és a vámszervezeten belüli folyamatmenedzsmentre is. Ennek az egységnek a követése biztosítja a résztvevők számára a kompetenciát, hogy iránymutatást nyújtsanak egy vámszervezet számára a vámügyi trendek felmérésével és a vámszervezet irányításával.⁴⁹²

Természetesen a mesterképzést biztosító felsőoktatási intézmények szabadon megtervezhetik a képzés tartalmát, azonban a speciális elvárásoknak meg kell feleljen. A vám-modul mellett a mesterképzési program tartalmazhat más jellegű modulokat is.

⁴⁹¹Customs Administration duties.
https://www.bussgeldkatalog.org/bundeszollverwaltung/?fbclid=IwAR2OpeuOLmxWtRTbXfqIfnhcojellz4idB4VbylZT45QsfUmCdpYi48vF28#aufgaben_der_zollverwaltung (letöltés ideje: 2021.06.01.)

⁴⁹² EC: EU Reference Training Programmes for Academic Customs Education – Master's and Bachelor programmes p. 27.
https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eu_reference_training_programmes_for_academic_customs_education_new_en.pdf (Letöltve: 2021. 05. 30.)

A fent leírt egységek képviselik a mesterprogram vámszakmai alapját. Ezen kívül a képzést nyújtó további egységeket ajánlhat a képzés során, amelyek kapcsolódnak a vámügyi ismeretekhez.⁴⁹³ (Lásd alapképzés)

A mesterképzés, beleértve a vám modult, nappali vagy levelezős/részmunkaidős hallgatóknak szól. Nem elvárás, hogy a hallgatók előzetes szakmai tapasztalattal vagy vámügyi ismeretekkel rendelkezzenek. Ahhoz, hogy megfeleljenek a bolognai folyamatprotokolloknak, a jelentkezőknek sikeresen teljesíteniük kell egy alapképzési programot, vagy adott esetben a korábbi tanulás egyenértékű elismerési bizonyítványát, hogy figyelembe vegyék őket a programba való felvétel során.

A vám modul egy szakon keresztül valósulhat meg, amelyet a hallgatók a teljes mesterképzésen belül választhatnak. Alternatív megoldásként ez a modul néhány egység formájában is megjelenhet, amelyek lehetnek kötelezőek vagy választhatóak. Ez a képzési szolgáltató feladata, hogy bemutassa azt a formátumot, amelyben a vámügyekkel kapcsolatos rész beépül a meglévő vagy újonnan kidolgozott mesterképzésbe. Ezenkívül a vám modul kiterjeszhető egy teljes mester programra.

A vám modulnak a teljes mesterképzés 30 százalékát kell lefednie, 60 kreditpont értékben. Az uniós elismerés feltétele, hogy a vám modul nem haladhatja meg a teljes mesterképzés 75% -át.⁴⁹⁴

Holland vám modul

Mesterképzésen belüli vámmodul/specializációra a Maastrichti Egyetemen találunk példát – amely képzés elismerése a 2021-es évben indult – a nemzetközi és európai adójogi mesterképzési szakon belül, vám és nemzetközi ellátási lánc adóztatás címmel.

A mesterképzés időtartama 1 év, nappali munkarendű a képzés és 60 kredit szerzhető és kizárólag angol nyelven érhető el a szak. A képzés célja, hogy a hallgató alapos ismereteket szerezzen a nemzetközi kereskedelmet szabályozó jogi háttérrel, továbbá a kereskedelem, a vámok és az adók kérdéseiről.⁴⁹⁵

Az egyetemen, jogszabály alapján (kedvezményes) vagy az egyetemi szabályzók alapján kell képzési hozzájárulást fizetni. A specializáció kedvezményes díja 2168 Euró, a teljes díja 13800 Euró, a COVID 19 járvány miatt a kedvezményes díj 50%-ának elengedését írta elő a holland kormány és felszólította a felsőoktatási intézményeket, hogy az intézmény által meghatározott díjból is engedjék el a fenti díj felét, azaz 1084 Eurót.⁴⁹⁶

Összegzés

A magyar, észt, holland és német vámfelsőoktatás ismertetése után láthatjuk, hogy bár mind a négy ország tagja az EU-nak, mégis sok eltérés mutatkozik a képzéseikben. Kifejezetten pénzügyőröket (egyenruhás vámtisztviselőket), csak Magyarországon képeznek, míg Észtországban és Németországban civil tisztviselőket felkészítése is megfigyelhető az egyenruhás vámtisztviselőket képzése mellett. Eltérőek a felvételi követelmények is, azonban

⁴⁹³ uo. p. 28.

⁴⁹⁴ uo. p. 29.

⁴⁹⁵ MU: Specialisation Customs and International Supply Chain Taxation <https://www.maastrichtuniversity.nl/education/master/master-international-and-european-tax-law-specialisation-customs-and-international> (Letöltve: 2021.06.01.)

⁴⁹⁶ MU: Tuition fees. <https://www.maastrichtuniversity.nl/education/master/master-international-and-european-tax-law-specialisation-customs-and-0/tuition-fees> (Letöltve: 2021.06.01.)

ahol az egyenruhás tiszteket képeznek, ott mindenhol megjelenik alapvető feltételként a kifogástalan életvitel, fizikai, orvosi és pszichológiai vizsgálatokon történő részvétel.

Magyarországon csak magyar állampolgárok jelentkezhetnek a vámfelsőoktatásba, míg Észtországban és Németországban az EU bármely tagállamának állampolgára nyerhet felvételt. Magyarországon a magyar állampolgárság követelménye a közszolgálat egészére igaz.

A tanév beosztásában és időtartamában a magyar, észt és német képzés között is érzékelhető a különbség, főként a gyakorlati oktatás mértékében figyelhető meg eltérés, mivel Észtországban és Németországban a képzés felét teszi ki, Magyarországon ez jóval kevesebb, főként, hogy a gyakorlati foglalkozások egy része az iskolapadban valósul meg.

Az alapképzéseknél megfigyelhető az ösztöndíj rendszer, ami Németországban a későbbi illetmény majdnem felét eléri, míg a hazai képzésben ez csak a töredéke (38 ezer Ft/hó jeles tanulmányi eredmény esetén⁴⁹⁷, a kezdő illetmény 400-477 ezer Ft)

Ha a bemutatott mesterképzéseket vizsgáljuk, láthatjuk, hogy mindkét országban költségtérítéses formában jelenik meg, de Hollandiában lehetőség van államilag támogatott, kisebb összegű mesterképzésben részt venni.

Magyarországon a vámszakmai mesterképzés jelenleg nem elérhető, szakirányú továbbképzési szakok közt, a Budapesti Corvinus Egyetem képzési portfóliójában találunk vámlogisztika/szakközgazdász képzést, azonban az uniós elismerési eljárás a szakirányú továbbképzési szakok esetében nem teszi lehetővé a pályázat benyújtását.

A mesterképzésen belüli vám modulra is elsősorban a szakjogász képzések közt találhatunk példát, az adójogi szakjogász és a pénzügyi jogi szakjogász képzések keretében, amelyek szintén nem mesterképzésként jelennek meg a felsőoktatási palettán.

Az uniós elismerésben részesült hazai vám modul, egyedülinek mondható, hiszen nem találunk hasonló tartalmú alapképzést a magyar felsőoktatásban. Tekintettel az ország méretére és a vámhatóság létszámára, az innen kibocsátott utánpótlás, biztosítja a felmerült létszámgigényt.

A hazai adó- és vámhatóság a vámszakmai felkészítés területén, figyelemmel a munkavállaló szakképzettségére, felsőfokú végzettségére, belső képzési struktúrában biztosítja a szakmai feladatok ellátásához szükséges ismereteket. A hazai (magán) vámszakma elszívó ereje a mai napig érzékelhető, hiszen az elméleti és a szakmai tudás megszerzésének legfőbb terepe az adó- és vámhatóság.

A DG TAXUD által létrehozott kerettanterv kiváló lehetőség, egy újonnan tervezett képzés (alap, mester, vagy ezeken belüli modul) tantervének és a tanterv által megvalósítani kívánt képzési cél elérése, azaz az elvárt kompetenciák fejlesztése érdekében. Azt is láthatjuk, hogy a vámkompetencia keretrendszer mellett – uniós szinten – megtaláljuk a határőr ágazati/szektorális képesítési keretrendszert és a CEPOL által nyújtott képzési kereteket.

⁴⁹⁷ CHRISTIÁN László – ERDŐS Ákos: Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei. *Belügyi Szemle*. 68. évf. 2020/12. szám. pp. 11-42. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.1>

Melléklet

1. számú

Alapképzés			
Ország	Intézmény	Képzési program	Elismerés éve
Magyarország	Nemzeti Közszoigálati Egyetem	Rendészeti alapképzési szak, vám- és pénzügyőri szakirány	2019
Észtország	Biztonsági Tudományok Akadémiája	Vám- és adó	2020

Mesterképzés			
Ország	Intézmény	Képzési program	Elismerés éve
Bulgária	D. A. Tsenov Gazdasági Akadémia (<i>D. A. Tsenov Academy of Economics</i>)	Pénzügyi, vám- és adóellenőrzés	2019
Franciaország	NEOMA Üzleti Iskola (<i>NEOMA Business School</i>)	Nemzetközi ellátási lánc és vám (<i>International Supply Chain and Customs</i>)	2019
Németország	Münsteri Egyetem Vám- és Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Intézete (<i>Institute of Customs and International Trade Law, University of Münster</i>)	Jogkövetés a vám- és nemzetközi kereskedelmi jog területén (<i>Compliance in customs and international trade law</i>)	2019
	Münsteri Egyetem Vám- és Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Intézete (<i>Institute of Customs and International Trade Law, University of Münster</i>)	Vám, adó és nemzetközi kereskedelmi jog (<i>Custom, Tax and International Trade Law</i>)	2019
Olaszország	Veronai Egyetem	Nemzetközi kereskedelmi jog és gazdaság (<i>Law and Economics of International Trade</i>)	2020
Hollandia	Rotterdami Vezetőképző (<i>Rotterdam School of Management</i>)	Vámjog és ellátási lánc (<i>Customs and Supply Chain Compliance</i>)	2019
Spanyolország	Vámakadémia (<i>Academia Aduanera/ University Rovira i Virgili</i>)	Vámjog (<i>Customs Law</i>)	2019
	Barcelonai Egyetem (<i>University of Barcelona</i>)	Vámjog és vámeljárás (<i>Customs Law and Practice</i>)	2020
		Logisztika és nemzetközi kereskedelem (<i>Logistics and International Trade</i>)	2020

Felhasznált irodalom

- [1.] ANGELSTOK, Feliks et al.: Estonian Academy of Security Sciences 20 years for excellence. Sisekaitseakadeemia, Tallinn, 2012. (2012a)
- [2.] ANGELSTOK, Feliks: Sisekaitseakadeemia loomise kontseptsioonist. Sisekaitseakadeemia Toimetised [Az Észt Biztonsági Tudományok Akadémia koncepciója.] In: TABUR, Lauri (szerk.) *Haritud Turvalisus, Sisekaitseakadeemia Toimetised*

- [Életképes biztonság. Az Észt Biztonsági Tudományok Akadémia konferenciakötete.] Tallinn, 2012/11. szám. pp. 260-274. (2012b)
- [3.] Az Európai Parlament és a Tanács 952/2013/EU rendelete az Unió Vámkódex létrehozásáról.
- [4.] BORSZÉKI Judit: Képzési és kimeneti követelmények (KKK), tanulási eredmény alapú tantervfejlesztés, 21. századi kompetenciák a rendészeti felsőoktatásban. *Belügyi Szemle* 2021/5. szám. pp. 751-780. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.3>
- [5.] BORSZÉKI Judit: Training Border Policing Experts in English for Specific Purposes (ESP): Uniform Trends in EU Member States. In: Diana KALJULA (szerk.) SISEKAITSEAKADEEMIA TEADUSARTIKLID: Valikkogu, Tallinn, 2016. pp. 31-65.
- [6.] CHRISTIÁN László – ERDŐS Ákos: Vészharang és jubileum? A rendészeti felsőoktatás kilátásai, a tisztjelöltek toborzásának és életpályára állításának nehézségei. *Belügyi Szemle*. 68. évf. 2020/12. szám. pp. 11-42. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2020.12.1>
- [7.] CHRISTIÁN László: Alternatív rendészet. PhD értekezés. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bp., 2010.
- [8.] Course of training. https://www.zoll.de/DE/Karriere/Ausbildung-Studium/Zollausbildung/Mittlerer-Dienst/Ausbildungsverlauf/ausbildungsverlauf_node.html (Letöltve: 2021.06.01.)
- [9.] Customs Administration duties. https://www.bussgeldkatalog.org/bundeszollverwaltung/?fbclid=IwAR2OpeuOLmXWtRTbXfqIfnhcojeIlz4idB4VbylZT45QsfUmCdpYi48vF28#aufgaben_der_zollverwaltung (Letöltve: 2021.06.01.)
- [10.] CSABA Zágon et al: Kompetenciaalapú vámügyi felsőoktatás az EU tagállamokban. In.: CSABA Zágon – SZABÓ Andrea (szerk.): Közös kihívások, egykor és most. Tanulmánykötet. Kiadja a Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata. Budapest, 2020. pp. 35-52. <http://doi.org/10.37372/mrttvpt.2020.1.2>
- [11.] DÉZSI Zsolt: Kompetencia modellek alkalmazásának lehetőségei és kihívásai. In: CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata. Bp. 2018. pp. 92-93.
- [12.] DITAN, Arnold N. – AGUBA, Jenny Rose L.: Status of Lyceum of the Philippines University Customs Education: Basis for Strategic Marketing Plan. *E – International Scientific Research Journal*, 5. évf. 2013/1. szám. pp. 91-120.
- [13.] EC: Application process overview. https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-recognition-state-art-customs-academic-programmes_en (Letöltve: 2021. 05. 30.)
- [14.] EC: CustCompeu – EU Customs Competency Framework https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en (Letöltve: 2021.02.19.)
- [15.] EC: EU Customs Certificate of Recognition: List of Recognised Academic Programmes. https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eu_customs_certificate_of_recognition_recognised_academic_programmes_en.pdf (Letöltve: 2021. 05. 30.)
- [16.] EC: EU Customs Competency Framework. Competencies Dictionary. Brussels, 2014. pp. 5-6.
- [17.] EC: EU Customs Competency Framework. Overwiev. Brussels, 2014. p. 12. https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en (Letöltve: 2021.02.19.)
- [18.] EC: EU Reference Training Programmes for Academic Customs Education – Master’s and Bachelor programmes.

- https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eu_reference_training_programmes_for_academic_customs_education_new_en.pdf (Letöltve: 2021. 05. 30.)
- [19.] EC: The CustComp. Modernising Customs through competency-based human resource management. European Union. 2019. <https://doi.org/10.2778/770112>
- [20.] EC: What's in it for you? https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework/eu-recognition-state-art-customs-academic-programmes_en (Letöltve: 2021.02.23.)
- [21.] ERDŐS Ákos et al.: NAV Café - A Nemzeti Adó- és Vámhivatal személyi állományának utánpótlása, felkészítésük gyakorlati kérdései. *Magyar Rendészet*. 2020/1. szám. pp 149-177. <https://doi.org/10.32577/mr.2020.1.10>
- [22.] ERDŐS Ákos et al.: Új generáció a rendészeti felsőoktatásban. In: GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): Gondolatok a rendészettudományról. Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, 2019. pp. 89-102.
- [23.] ERDŐS Ákos: Alkalom vagy tervszerűség? A pénzügyőr tisztjelöltek pályára lépésének rövid vizsgálatáról. In: CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): Innováció, elektronizáció, tudásmenedzsment. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata, Bp., 2018. pp. 115-129.
- [24.] Estonian Academy of Security Sciences Financial College <https://www.sisekaitse.ee/en/financial-college> (Letöltve: 2021. 05. 29.)
- [25.] EU Accreditation of Academic Customs Programs. 2019. 03. 15. <https://incu.org/eu-accreditation-of-academic-customs-programs/> (Letöltve: 2021.02.23.)
- [26.] Európai Bizottság: Az EU vámügyi oktatási tanterve – szakmai kompetenciák. https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en#heading_2 (Letöltve: 2021. 05. 29.)
- [27.] Field of Research. Estonian Academy of Security Sciences. <https://www.sisekaitse.ee/en/field-of-research> (letöltve: 2021. 05. 30.)
- [28.] FÓRIZS Sándor: A Cseh Rendőr Akadémia. *Magyar Rendészet*. 2011/3. szám. pp. 43-52.;
- [29.] FÓRIZS Sándor: A Szlovák Köztársaság rendőrtiszt-i főiskolája. *Magyar Rendészet*. 2011/1. szám. pp. 103-108.
- [30.] FÓRIZS Sándor: Az osztrák rendőrtiszt-képzés. *Magyar Rendészet*. 2011/2. szám. pp. 105-112.;
- [31.] FÓRIZS Sándor: Rendőri képzési modellek Németországban. *Határrendészeti Tanulmányok*. 13 (1) 2016. pp. 37-50.
- [32.] Frontex: Sectoral Qualifications Framework for Border Guarding VOL.I.; Frontex, Warsaw, 122. p.
- [33.] Frontex: Sectoral Qualifications Framework for Border Guarding VOL.II.; Frontex, Warsaw, 49 p.
- [34.] GELLERT, Lothar: Modernization strategy within the German Customs Administration: the example of education and training of customs officers. *Customs Scientific Journal*. 2012/1. szám. pp. 19-23.
- [35.] HUA, Tong: Strategy to internationalise China's customs management education system. *World Customs Journal*. 9 évf. 2015/1. szám. pp. 109-116.
- [36.] INCU accredited programs. <https://incu.org/resources/picard/accredited-programs/> (Letöltve: 2021.06.01.)
- [37.] KASHUBSKY, Mikhail – HINTSA, Juha: Customs capacity building through Partnership in Customs Academic Research and Development (PICARD): achievements and future directions. *World Customs Journal*. 14. évf. 2020/2. szám. pp. 197-224.

- [38.] KISS Lajos: A Frontex alapszintű képzési programjának bemutatása és hatása az alapszintű határrendészeti képzésre. In: Hautzinger Zoltán - Gaál Gyula (szerk.) Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, IX. évf. Pécs, 2008. pp. 335-341.
- [39.] KISS Lajos: A határrendészeti képzés fejlődési vonalai a schengeni térségben. Doktori (PhD) értekezés, NKE, Bp. 2015. <https://doi.org/10.17625/NKE.2015.016>
- [40.] KISS Lajos: Hova indultunk és hova jutottunk? A schengeni eszmétől a Frontexig. In: Hautzinger Zoltán, Gaál Gyula (szerk.): Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XVII. évf. Pécs, 2016. pp. 127-132.
- [41.] LIMANOVSKIJ, A. M.: Customs of the UK and Germany. In: Министерство образования Республики Беларусь. Белорусский национальный технический университет НИРС-76 сборник «НИРС-76: материалы научно-практической конференции студентов и курсантов». Факультет технологий управления и гуманитаризации. Минск, 2020. pp. 318-322. <https://rep.bntu.by/bitstream/handle/data/77126/318-322.pdf?sequence=1> (Letöltve: 2021.05.31.)
- [42.] MAGASVÁRI Adrienn: „Pénzügyőrt keresünk... De milyen legyen?” Az EU vámügyi kompetencia keretrendszere. *Magyar Rendészet*. 16. évf., 2016/3. szám. pp. 145-153.
- [43.] MAGASVÁRI Adrienn: Hivatása: pénzügyőr. In.: CSABA Zágon – SZABÓ Andrea (szerk.): Közös kihívások – egykor és most. Tanulmánykötet. Magyar Rendésztudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozata. Budapest, 2020. pp. 183-208. <http://doi.org/10.37372/mrttvpt.2020.1.10>
- [44.] MAGASVÁRI Adrienn: Szervezeti integráció stratégiai szempontokból. In: KERESZTES Gábor (szerk.): Tavasz Szél – Spring Wind 2016. Bp., Doktoranduszok Országos Szövetsége, 2016. pp. 60-65.
- [45.] Master of Customs Administration. https://www.uni-muenster-mca.de/fileadmin/mca-website/pdfs/MCA_Info_Sheet.pdf (Letöltve: 2021.06.01.)
- [46.] MOHÁCSI Gabriella: Kompetencia modell nemzetközi környezetben. 1–2. rész. *Humánpolitikai Szemle*. 7. évf. 11–12. sz. 1996. pp. 3–15.
- [47.] MU: Specialisation Customs and International Supply Chain Taxation <https://www.maastrichtuniversity.nl/education/master/master-international-and-european-tax-law-specialisation-customs-and-international> (Letöltve: 2021.06.01.)
- [48.] MU: Tuition fees. <https://www.maastrichtuniversity.nl/education/master/master-international-and-european-tax-law-specialisation-customs-and-0/tuition-fees> (Letöltve: 2021.06.01.)
- [49.] NKE RTK: A rendészeti alapképzési szak tanterve. <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/rendeszeti-alapkepzesi-szak-tanterve.original.pdf> (Letöltve: 2021.06.01.)
- [50.] NKE RTK: Tanóra-, kredit- és vizsgaterv a 2017/2018-as tanévtől: Rendészeti alapképzési szak. <https://rtk.uni-nke.hu/hallgatoknak/tanora-kredit-es-vizsgaterv/tanora-kredit-es-vizsgaterv-a-20172018-as-tanevtol/rendeszeti-alapkepzesi-szak> (Letöltve: 2021.06.01.)
- [51.] PETERSONE, Mara et al.: Advances in Latvian Customs Education – Lessons Learned. *International Journal of Education and Information Technologies*. Volume 8, 2014. pp. 18-27.
- [52.] PETERSONE, Mara et al.: In-Service Training System Organization Improvement at Customs Administrations. In.: BILGIN, Mehmet Huseyin – DANIS, Hakan: Entrepreneurship, Business and Economics - Vol. 1. Proceedings of the 15th Eurasia Business and Economics Society Conference. Springer, Heidelberg, 2015. pp. 201-216. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-27570-3>
- [53.] PETERSONE, Mara et al.: Lifelong learning for improving customs education system in Latvia and the world. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 174. 2015. pp. 3547-3556. <https://doi.org/DOI: 10.1016/j.sbspro.2015.01.1071>

- [54.] PETERSONE, Mara et al.: Regulatory framework for operation of Latvian tax and customs experts and opportunities for education. *Economic Science for Rural Development*. 2014/33. szám. pp. 91-98.
- [55.] PICARD Programme. <https://incu.org/resources/picard/> (Letöltés ideje: 2021.06.01.)
- [56.] REISER, Birgit: EU Competency Framework for the Customs profession. PICARD Conference, St. Petersburg, 18 - 20 September 2013. http://www.wcoomd.org/en/events/event-history/2013/wco-picard-conference-2013/~/_media/09569F05EF4240D6A5CCE0327CEF03CC.ashx (Letöltve: 2021.05.31.)
- [57.] SPENCER, Lyle M. Jr. – SPENCER, Signe M.: Competence at work. Wiley, New York. 1993.
- [58.] SZABÓ Andrea: A bolognai folyamat és hatása a rendészeti felsőoktatásra az Európai Unióban. Doktori értekezés. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. Pécs, 2014. 293 p.
- [59.] SZABÓ Andrea: A magyar pénzügyőrképzés intézményi kereteinek fejlődése 1867-2011. *Rendvédelem Történeti Füzetek*. 25. évf. 2015/43-46. szám. pp. 117-126. <https://doi.org/10.31627/RTF.XXV.2015.43-44-45-46N.117-126P>
- [60.] SZABÓ Andrea: A pénzügyőri képzésektől az adóigazgatási szakirányig. *Belügyi Szemle*. 66. évf. 2018/11. szám., pp. 71-80. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.11.7>
- [61.] SZABÓ Andrea: A rendészeti felsőoktatás egy speciális területe: a pénzügyőr tisztek képzése. In: KERESZTES Gábor (szerk.): Tavasz Szél, 2013: Spring Wind, 2013. Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége, Bp., 2013. pp. 502-507.
- [62.] SZABÓ Andrea: Nemzetközi együttműködési lehetőségek a felsőoktatásban - különös tekintettel a pénzügyőrtisztképzésre. *Magyar Rendészet*. 2016/4. szám. pp. 91-105.
- [63.] SZABÓ Andrea: Objectives of the Bologna Process and their realization in the education of Hungarian Customs officers. *Customs Scientific Journal*. 7. évf. 2017/2. szám. pp. 54-60.
- [64.] SZABÓ Andrea: Sub pondere crescit palma, avagy a pénzügyőr tisztjelölt erőpróbája. In: DOBÁK Imre – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom: Ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, Bp., 2018. pp. 599-612.
- [65.] SZABÓ Andrea: Training opportunities in law enforcement (CEPOL, MEPA, FRONTEX). In: ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes – SZABÓ Andrea (szerk.): Az adó- és vám szolgálatok aktuális kihívásai. Magyar Rendészettudományi Társaság, Bp., 2015. pp. 177-196.
- [66.] SZABÓ Andrea: Változások és új irányok az Európai Rendőrákadémia jövőjében. In: HAUTZINGER Zoltán – VERHÓCZKI János (szerk.): Sodorvonalon. Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. Magyar Rendészettudományi Társaság. Budapest Bp., 2012. pp. 273-286.
- [67.] SZABÓ Szilvia: Kompetenciaalapú emberierőforrás-gazdálkodás. Nemzeti Közzolgálati Egyetem; Közigazgatási Továbbképzési Intézet. Budapest, 2020. pp. 7-22. <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15664/Kompetenciaalapu%20emberieroforras-gazdalkodas.pdf> (Letöltve: 2021.06.04.)
- [68.] The Westphalian-Wilhelminian University of Münster. <https://www.uni-muenster-mca.de/muenster-university/> (Letöltés ideje: 2021.06.01.)
- [69.] VALK, Anne et al.: Insights into the Public Defence Speciality Lecturer's Roles in the Institution of Professional Higher Education and the Controversial Role Expectations in Developing Their Professional Identity. Proceedings. Estonian Academy of Security Sciences. 2014/13. szám. pp. 95-118.

<https://digiriiul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/132/Proceedings%2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Letöltve: 2021.06.01.)

- [70.] WIDDOWSON, David: 10 Years of promoting the academic standing of the customs profession. *World Customs Journal*. 9. évf. 2015/2 szám. pp. 111-114.

Lektor

Fórizs Sándor, Prof., Dr., nyá. r. dandártábornok
nyugállományú egyetemi tanár
drforizs@gmail.com